

Ana-logia

Vime viikkoina olen lukenut kirjaa nimeltä *Le testament français*. Tai oikeastaan lueskellut, sillä ei ranskan kieli minulta vieläkään suju ihan noin vain, vaikka kauan olenkin harjoitellut.

Kirjailija on *Andrei Makine*, aikuisiässä Ranskaan muuttanut venäläinen, syntynyt v. 1957. Isoäiti oli ranskatar, jol-

MERVI HEINONEN

ta hän oppi toisen kielensä jo lapsena. Suomeksi kirja on ilmestynyt nimellä *Ranskalainen testamentti*.

Tekijä kuuluu siihen ihmislajiin, joka tarkastelee maailmaa kaksijakoisesti. Ei siis mikään *Alexandre Dumas*, joka tarvitsi ensin kolme muskettisoturia ja sitten vielä neljännen, huomattuaan ettei muuten saa kaikkea haluamaansa sanotuksi.

Makine kuljettaa tarinaansa kaikki Neuvostoliiton sodat ja vainot kokeneen isoäiti Charlotten kautta, mutta tietysti myös omaelämäkerrallisesti, kuten kaikki kirjailijat. Taitavasti lomittaen, vahvasti eläytyen ja lukijan kielitaidon rajoissa, myös mukana-satempaa vasti.

Romaanin taiteellinen jännite on sekin kaksinapainen. Toisaalta ikuinen Venäjä, mullanhajuinen, yhtäaika realistinen ja tunteellinen. Toisaalta etäi-

nen Ranska, nostalgisen kaipuun kohde. Kaksi elämän yleispätevää ulottuvuutta, siis.

Pääosin kylmän sodan aikaan sijoituvassa kertomuksessa heijastuu idän ja lännen välinen vastakkaisuus. Venäjän puolella rautaesirippua on sorto ja puute, Ranskan puolella vapaus ja yltäkylläisyys. Mutta silti maiden suhde on ystävällismielinen, melkein romanttinen, niin vaikeaa kuin suomalaisten onkin sitä ymmärtää.

Tähän on omat historialliset syynsä. Ranskalla ja ranskan kielellä oli vah-

sille myönnettiinkin arvostettu kirjallisuuspalkinto *Prix Concourt de Médicis*. Menestyksestä Venäjän markkinoilla minulla ei ole tietoa.

(Verratkaa asetelmaa Ranska ja Venäjä kontra Saksa asetelmaan Suomi ja Saksa kontra Venäjä. Voisiko tällaisesta analogiasta oppia jotain?)

Kirjassa on 323 sivua. Nyt olen sivulla 148. Riittääkö tämä maailmoja syylelevien analyysien tekemiseen? Hyvä kysymys.

Nuoruusaikojeni työnantaja Markus ei ollut kiinnostunut romaaneista, koska hän oli sitä mieltä, että ne ovat vain keinoa karsia avioliitossa kärsityt vääryydet. Setäni Fritiof tuomitsi aikanaan kaikki vuoden -14 jälkeen kirjoitetut romaanit kelvottomiksi. Isäni Rolf oli valmis antamaan arvionsa luettuaan yhden sivun alusta, toisen keskeltä ja kolmannen lopusta.

Kuvittelen saaneeni sen verran perintöä edelliseltä sukupolvelta, ettei minunkaan koko kirjaa tarvitse lukea rohjetakseni sanoa siitä jotain.

Mitä pitemmälle olen romaanissa edennyt, sitä vakuuttuneemmaksi olen tullut siitä, että kirjailijan isän puoleisten sukujuurten täytyy olla Suomessa. Ajatelkaa nyt itse: onhan päivänselvää, että Andrei Makine on alkujaan Antti Mäkinen!

Tämä oivallus avasi kokonaan uudenlaisia näkymiä. Eikö Mäkinen Analle kuulu paluumuuttajan status, siinä kuin inkeriläisille ja Hämmäläisen Eetulle? Kuten presidentti Koivisto ja muut suomalaiset hyvin tietävät, voittaa rodullinen samantyyppisyys milloin tahansa kulttuurisen erillisuuden. Siihen että jotkut ulkomalaiset kutsuvat ilmiötä rasistiseksi alkoon kiinnitettäkö pienintäkään huomiota.

Kesällä Makine-Mäkinen osallistui Mikkulan kirjailijakokoukseen. Hän matkusti hetikohta takaisin Ranskaan. Ilmeisesti kukaan ei tullut kertoneeksi mikä hänen oikea kotimaansa on.

Jos hänelle lisäksi olisi huomautettu, että kyllä *Prix Concourt de Médicis* aina yhtä olympialaista hopeamitalia vastaa, ja että luvassa on kansalaisuus, arvokas henkinen kunnallinen juhlatilaisuus ja ilmainen omakotitalo, hän olisi jo muuttanut nimensä ja asui nyt perheensä kanssa onnellisena Kuortaneella.

va asema Pietarin hovissa. Länsimaisen historian kaksi suurta vallankumousta, porvariston ja työväestön, pantiin toimeen näissä maissa. Mutta tärkein tekijä taitaa sittenkin olla se, ettei kummassakaan maailmansodassa taisteltu yhteisen asian puolesta vaan yhteistä vihollista vastaan.

Tilanne on säilynyt hämmästyttävän samanlaisena, vaikka aikaa on vierähtänyt puoli vuosisataa. Poliitikot puhuvat mitä puhuvat, mutta tavalliset venäläiset ja ranskalaiset tuntevat edelleen syvää epäluuloa saksalaisia kohtaan.

Mutta ei ystävyys silti tasapainossa ole. Ranska on antava osapuoli, esimerkki jota Venäjä ylivoimaisesti koostaan huolimatta katsoo ylöspäin. Myös tätä piirrettä kirjailija symboloi osuvasti isoäiti Charlotten ja tyttärenpoika Andrein tunteiden kautta.

Ei ihme, että kirja on nimenomaan Ranskassa niin suosittu. Vuonna 1995